

schepping heen, en in het eind zal blijken, dat niets in hemel noch op aarde van die Koninklijke heerschappij is buitengesloten.

Nu ziet men in de rijken der natuur op voor ons geheel onverklaarbare wijze *het leven* opkomen, en zoodra heeft dat leven, in zijn eersten, laagsten en zwaksten vorm zich niet geopenbaard, of het oefent aanstonds heerschappij uit over het lagere in de schepping. Het zaadkiempje van een plant moge nog zoo klein zijn, terstond heerscht het over het stoffelijke wat het om zich heen vindt. Uit die kiem, die uit het zaad te voorschijn komt, bouwt de plant zich zelve op, en beschikt daarbij over de stoffen die het in den bodem en in de lucht vindt. De plant verwerkt die stoffen in zich zelve, zet ze om in haar eigen natuur, beheerscht ze, en bestendigt haar leven door voortplanting, om steeds opnieuw over het stoffelijke te heerschen en het stoffelijke aan zich te onderwerpen. Eerst als de plant in haar levensbestand verzwakt, en niet meer in staat is haar volle heerschappij over de stof in bodem en lucht uit te oefenen, geraakt haar leven in gevaar. Het stoffelijke begint zich dan tegen haar heerschappij te verzetten, herneemt zijn eigen macht, en gaat dit door, dan bluscht het ten slotte het leven in de plant uit, en de plant verdort, versteent, en sterft. De dood treedt in.

Bij het dierlijke gaat het evenzoo. Ook het dierlijke draagt in zich *leven*, en wel leven van een hooger soort en van een hooger orde dan de plant bezit. Door dit in zijn wezen schuilend leven, gebruikt nu het dierlijke zoowel hetgeen het in de stoffelijke als wat het in de plantenwereld vindt, om zichzelf op te bouwen en in stand te houden. Wel kent ook het plantenrijk parasieten, die van andere planten leven, en zoo ook kent de dierenwereld een verslinden van het ééne dier door het andere, maar dit is uitzondering op den regel, dat de plant leeft van het stoffelijke in bodem en lucht, en dat het dier leeft èn van het stoffelijke én van het plantenrijk. Ook hierin nu is heerschappij. De plant dient het dier. En het dier plant